HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 92 (184) Hod II. Wilnia. 16 listapada 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Rasiejskaja zahadka.

15 listapada.

Zachodni teatr.

Pry tumannaj i imhlistaj pahodzi'— słabaja artyleryjskaja čynnaść. U wiečary jana usmacawałasia pry Diksmujdenie i na paadzinokich adrezkach pola bitwy u Flandryi. U udačnych razwiedkach my ŭziali pałonnych i kulemioty.

Uschodni teatr.

Biez wydatnych bitw.

Makiedonski front: U Ałbanii francuzy ačyściii hornyje pazycii na zachodzi ad woziera Ochryda.

Italjanski teatr.

Našy wojski pajšli dalej na pałudzień ad Foncano i Feltr.

Austryjackije apawieščeńnia.

WIENA. 15.XI. Italjanski teatr: Na płoskahoryi «Siami hramad» aŭstryjackije wojski zdabyli šturmam Monte Kastel Gomberto.

LONDN. S Pieciarburha danosiać, što siemiera kamisaroŭ pieciarburskaho rewolucyjnaho uradu pryjechali ŭ subotu u hłaŭnuju kwateru.

«Central News.» piše, što rasiejskaje hłaŭnaja kwatera nie staić bolš na štaranie Kierenskaho. Niezdawolenyje rewolucyjnym uradam hienerały pajechali ŭ tabor Kierenskaho pad Gatčynaj.

Pasły sajužnickich dzieržaŭ u Pieciarburzi ješče nia wyskazali swaich adnosin da rewalucyjnaho uradu.

BUDAPEŠT. Minister zahraničnich spraŭ, hr. Černin, budučy tut, adbyŭ naradu ab sprawach zahraničnaj palityki .

BERLIN. Naślednik adwiedaŭ ministra zahraničnych spraŭ, v. Kiulmana

BERN. Hłaŭnaja italjanskaja kwatera zahadała niščyć usie spažyŭnyje pradukty i ŭwieś uradžaj u wakolicach, jakije pakidajucca woraham. Za akuratnaje wypaŭnieńnie hetaho zahadu adkazwajuć načalniki armij.

RYM. (W.T.B). Stefanija). S frontu danosiać, što prybyćcie sajuznych wojsk u operacyjny pojas było horača witano italjanskim wojskam i žycharami

BERLIN. (W.T.B.). Našy padwodwodnyje łoki u Atlantyckim akianie iznoŭ zatapiii 4 parachody i 1 paruśnik razam 35.000 tonn jomkaści.

ŽENIEWA. Razwiazku ministerskaho kryzisa u Francii ličać wielmi trudnaj. Anhličanie žadajuć ministerstwa Klemanso.

LONDON. S pryčyny nowych zajaŭ Bonara Loŭ i inšych kiraŭnikoŭ anhlickaj palityki zahadan nowy nabor, abnimajučyj i asob da 50 hadoŭ wieku. Nowych rekrutoŭ biaruć s-pamiž pracaŭnikoŭ ahulnaj i wywoznaj pramyšlenaści, katorych dahetul nie čepali, ŭważajučy na interesy suświetnaj tarhoŭli Anhlii.

AMSTERDAM. Orhan italjanskich socyalistoŭ „Awanti" prynosić z Ryma wiestku, što oficyalnyje sočyalisty padali ŭ italjanski parlament nowaje predłažeńnie mira.

U Modenie try asoby zasudženy ŭ wastroh za toje, što adkryta wyskali žadańnie, kab aŭstryjaki iznoŭ jak pierad złučeńniem Italii, zapanawali ŭ paŭnočnaj Italii.

BERLIN. Pieršy amerykanski transport «War Clover» z 8.000 sałdatami, jedučy ŭ Maltu, zatoplen 19 kastryčnika, nie dachodziačy da mety.

HAAGA. Rasiejskaje pasolstwo apawieščaje, što jano nie pryznaje prawicielstwa bolšewikoŭ u Pieciarburzi.

BERN. Rasiejski urad zajawiŭ, što ŭsie tarhowyje umowy z druhimi dzieržawami nadalej nia buduć adnoŭleny.

Nastaŭ čas.

My ješče duža dobra pamiatajem toj čas, kali katalik, zwiertajučysia da jakoj rasiejskaj kazionnaj ustanowy ŭ našym kraju ab rabotu, čuŭ niazmienny adkaz: «dla katalikoŭ miesca nima»!

Tak sama z ničym adpraŭlali biełarusa — ŭsio roŭna, katalika, ci prawasłaŭnaho, kali sprawa išła ab niejkaje bolš ważnaje stanowišče na kazionnaj słuźbie: jamu achwotnie dawali miejsco niedzie u hłybi Rasiei, ale nia ŭ rodnym Kraju. Tut, u Biełarusi, biełarus wyšej pisara ŭ kancelaryi redka moh pajści...

Kali toj że biełarus, tak sama biaz rožnicy wiery, zwiertaŭsia ab rabotu da miestowaj abo inšaj hramadzkaj ustanowy, jakoj zapraŭlali palaki, jon i tut spatykaŭsia sa stanoŭčaj admowaj: «miejsc nima i nia budzie!»—adkazwali jamu, dajučy zrazumieć, što ŭsie prośby jaho buduć daremny...

Ab tym, jak za panawańnia rasiejskich caroŭ pastupali z ludźmi, katoryje aśmielilisia wolnaje słowa skazać, zażadać woli i praŭdy, sudzić pastupki złodźliwaj administracii i t. p., — ab hetym krasamoŭna świedčać biełyje ścieny wastrohaŭ, katoryje stanowiać najbolš prastornyje, najwialikšyje budoŭli pa našych miestoch! miastečkach, świedčyć toj daloki — daloki šlach u Sibir, pa katorym z hodu ŭ hod ciahnulisia biezkaniečnaj čaradoj «palityčnyje» prastupniki, zasudženyje na žyćcio ŭ mukach i na śmierć u kajdanoch za kožyn pratest proci nakinutaho nam čužyncami ładu...

Jakojež dziwa, što našy ludzi, hnanyje i ŭciskanyje za wieru, za nacyonalnaść, za palityčnaje pierakonańnie, nawučylisia krywadušničać, ukrywać swaje pahlady, swaju relihijnuju i nacyonalnuju prynaležnaść? Jakoje dziwa, što ad hoładu, ad biezraboćcia mnoha chto hatoŭ byŭ adračysia ad usiaho, što mieŭ światoha, u što wieryŭ, što lubiŭ — miławaŭ?

Usio heta było i minuło biezpawarotna. I z hetaho, i s taho boku frontu sčež ucisk wiery, za kožnaj nacijej pryznajecca prawa na swabodnaje razwićcie, kožnaja mowa maje dostup da škoły i uradowych ustanoŭ, i ŭžo nie pačuješ adkazu: «dla biełarusa miesca nima!" I choć s pryčyny wajny my pierežywajem ciapier niezwyčajna ciažki čas, adnak pierad nami adkrywajecca mahčymaść jaśniejšaj doli: Ułaść wyrwana z ruk starych waładaroŭ i ŭžo da ich, badaj, nia wiernieccca nikoli.

Ale chutčej adbywajucca pieramieny ŭ našym žyćci, čymsi ŭ dumkach i pahladach šyrokich narodnych mass... Ludzi nie pryspasabilisia žyć pa nowamu. I kožyn krok na nowaj darozi jany robiać abmackam, wahajučysia, ahledajučysia nazad, kab nie uhniawić tej złoj mocy, što nad ichnymi śpinami zaŭsiody dzieržała hatowuju ŭderyć nahajku...

Para ŭžo z hetym zrabić kaniec. Staraja niawola sčezła, i pawarotu dla jaje nia može być nikoli. Zatoje jość surjoznaja niebaspieka dla našaj woli, kali my nie nawučymsia u skorym časi žyć papraŭdzi wolnym žyćciom, kali swaimi rukami nie ŭmacujem pryždanaj woli: bo ŭ hetym časi ahulnaj pierastrojki našaho žyćcia, kali my sami nie zdalejem jaho, jak śled, naładzić, zara znojducca takije, što hatowy nowaje jarmo nakinuć na našy šyi.

Nastaŭ čas i dla narodu biełaruskaho pobač z druhimi narodami stanuć na rabotu u twareńni suświetnaj kultury. Kaliś ab nas staralisia zamaŭčać; ciapier nas šukajuć, pytajucca i kličuć padać hołas. Nie strach ab utratu zarobku, a hordaść, wieru i nadzieju pawinno ŭ kožnaho z nas budzić pryznańnie, što my — biełarusy. Bo prawy našy pryznany ŭsim świetam, bo kožnamu z nas pawinny wiarnuć toje, čaho praz doŭhije hady pazbaŭlali.

Bo nas — nie adzin miljon, i, kali skraniecca z miejsca ležaŭšaja dahetul biaz ruchu dziewiacimiljonnaja biełaruskaja hramada, dyk niet takoj siły, jakaja zdaleła-by zadzieržać jaje na poŭdarozi!

Biełarusy! Ad was zależyć ciapier waša budučyna, waše ščaście, waša dola. Chto i ciapier budzie tulacca pa kutoch, ličučy siabie za „prostaho", za nikčemnaho, za ničoha nie wartnaho, toj swaimi rukami budzie kapać jamu i sabie i swajmu narodu. Bo my stanowim siłu, katoraj zawajujem dla siabie naležnaje miejsco,—ale pastolku, paskolku staniem ŭsie

„...družna jak ściena,
„i pračniecca ad dremoty
„z nami naša Starana!"

H. B.

U Wilni i wakolicach.

× Proci samawolnaj nawuki. Stadthaŭptman apawieščaje, što samawolny pačatak wučeńnia surowa zabaronien, i winawajcoŭ karacimuć na mocy § 139 rasiejskaho statuta ab karach.

× Patrebien technik. Dziela Stadtbauamt'a (Budaŭlanaho Addziełu) patrebien enerhičny technik s praktykaj u układańni prajektoŭ i kirawańni budaŭlanymi rabotami. Zwiertacca da Stadthaŭptmana — Budaŭlany addzieł

× **Skoraja pomač** za apošni tydzień dadzena ŭ 72 prypadkach. 33 razy wyježdžała karetka skoraj pomačy.

× **Pažar brawara Lipskaho.** Budoŭli brawara Lipskaho, dzie ciapier ustrojena miestowaja sušnia bulby i inšych harodnin, 12 listapada ŭ wiečary abchapiŭ ahoń, zrabiŭšyj mnoha škody. Tolki dziakujučy złučenaj pracy miastowaj pažarnaj kamandy i niamieckich wajennych pažarnikoŭ, dy wyzwanoha na pažar wojska, ŭdałosia nie dapuścić pašyreńnia ahnia.

× **Jazep farmazon.** Jość žebraki, katoryje zdabywajuć sabie šyrokuju popularnaść, ŭsie ich ad małaho da wialikaho znajuć. ŭsie prywykli ich spatykać na wulicy, i — kali praz doŭhi čas ich nie pabačyš — zdajecca, čahości nie chwataje, u-wa ŭniešnim wyhladzie miesta zrabiłasia niejkaja pieramiena; tak jany užo stanowiać bytcym častku hetaho miesca, jak staroje wysychajučaje nieściataje ješče drewo, jak kawałak razwaliŭšahosia starcha muru...

Da takoho typu wilenskich žebrakoŭ naležyć i Jazep Paŭłowič (62 had.), prozwany Jazep—farmazon. Zhorbleny, z doŭhim kijkom pad pachaj, katorym abaraniaŭsia ad sabak i ad wuličnych dziaciej, haniaŭšychsia za im i nadajedaŭšych jamu kličkaj: «farmazon»! «farmazon»!... — jon cicha šoŭ pa wulicy, barmočučy sabie nješta pad nos.

Skul heta klička ŭziałaś? što supolnaho mieŭ Jazep Paŭłowič s členami masonskich lož? — nima na heta adrazu. Toje chiba, što klička heta maje na wilenskim bruku začeńnie pahadliwaje, ironičnaje, a takije woś i adnosiny wulicy da ludziej pamiešanych, jakim byŭ „farmazon“.

Warjactwo „farmazona“ cichaje, nieškodnaje, melancholičnaho typu... Jaho hutarka s prachožymi u apošnije čašy była karotkaja: «jeści chočecca, strašenna asłab, jeści dajcie»!..

U načy z 12 na 13 listapada «farmazona» znajšli u kwatery na Wilenskaj wul № 5, hdzie z litaści jamu pazwoleno načewać, znajšli pamirajučym. U karetcy skoraj pomačy jaho atwiażli u špital ŭ miastowaj sali...

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz	najniž.
11—12	+ 7,°	+ 3,°
12—13	+ 4,°	+ 1,°
13—14	+ 3,°	+ 0,°

Biełaruski majster.

Każuć, što kiepska, kali šawiec biarecca piačy pirahi, dy prykazka ničoha nie każe ab šaŭcu, katory biarecca rabić hadzinniki.

I sprawiadliwa. Nia wiedajem, ci z wilenskaho šaŭca, p. Soboleŭskaho, moh-by być dobry piekar, a hadzinnik jaho raboty wielmi—wielmi cikawy.

Majstrowaŭ jon jaho doŭha. Idea pajawiłasia u jaho nazad tamu hadoŭ 15—16; i woś, wiertajučysia da chaty sa swajej šawieckaj raboty, s katoraj utrymliwaŭ sabie i swaju siamju, jon u wiečar pry gaźničcy, abo pry świečcy kapošycca sa świderkami, napilničkami u rukach, ciarpliwa kančajučy zadumany daŭno—daŭno twor.

I woś u tym ŭžo hadu mašyna była puščena pieršy raz i ščasliwy majster pabačyŭ, što jaho doŭhaletniaja praca pryniesła resultat; treba było zrabić ješče tolki niejkije małyje papraŭki.

Ciapier užo ŭsio hatowa.

Pačniem apisańnie chitraho hadzinnika pa paradku.

Dzierewiany (dubowy) kaścioł wyšyni kala metra i trochi mienš šyryni. Architektura—u stylu gotyckim. Dzieniedzie, kala dźwiarej i wokan—bronzawyje azdoby. Pa siaredzinie, pad hłaŭnaj zwanicaj ŭbudowan u ścienu hadzinnik.

Kožny dzień a hadz. 4 ranicaj na zwanicy pačynaje zwanić zwanok na paciery... A hadz. 7 ranicaj pačynajecca imša: zwanok na wieży sklikaje ludziej na malitwu; dźwiery kaścielnyje adčyniajucca, z nakowak pry kaścieli wychodziać ludzi; iduć u kaścioł; zapalajecca świet u kaścieli; pačynajuć ihrać arhany; zwonić zwanok pry zakrystii; wychodzić ksiondz s chłapcom, słužačym da imšy; čuwać piejańnie; ksiondz adwaračywajecca ad ałtara i žehnaje narod; iznoŭ adzywajecca zwanoček na wieży; narod wychodzić s kaścioła, i stary sługa kaścielny začyniaje dźwiery.

Heta usio trywaje kala 3 ch minut.

A hadz. 12 u dzień iznoŭ zwonić zwanok na wieży; a hadzinie 6 wieč. zwonić na wiačernyje paciery.

Hetak u budni dzień.

U subotu i pierad światam a hadz. 4 pa abiedzi niašpory (jak najwyšej apisanaje nabaženstwo), a ŭ niadzielu, apračа rannaj imšy, adbywajecca a hadz. 11 ranicy suma, dy a 4 pa abiedzi—niašpory. Toje-ž samaje i ŭ kožnaje nieruchomaje świata.

Ciapier naš majster pracuje nad tym, kab zrabić hadzinnik, pakazywajučyj i ŭsie ruchomyje światy. My bačyli ŭžo častki pryhatoŭlenaj dla hetaho mašyneryi.

Mnoha pracy i ciarpliwaści ŭłoženo ŭ hetu rabotu. Kožnuju šrubačku, spružynku, kožnaje kołačko, štyfcik — usio treba było zrabić samomu: dastać nie było dzie. Mnoha pracy pałoženo, pakul udałosia ŭwieś mechanizm zmajstrawać tak, kab usia akcja adbywałasia cicha, bo raniej mašyna lišnie skrypieła dy šumieła. Nie raz treba było apošnije hrošy addać na kuplu patrebnych materjałoŭ, bo chaciełosia, kab užo chutčej rabotu skončyć...

A rabota takich majstroŭ, jak Soboleŭski, nikoli nie kančajecca. Bo ŭžo ciapier maje jon u haławie swajej nowyje idei, nowyje dumki...

— Kab tolki bolej mieŭ času! — ŭzdychnuŭ prad nami majster cikawaho hadzinnika.

Jan Jazep Kazimir Soboleŭski radziŭsia ŭ Wilni. Jamu ciapier ŭžo bolš 50 hadoŭ. Ješče u ranniaj maładaści swajej jon palubiŭ zeharmejsterskuju pracu. Tak, 20 hadoŭ, jon zmajstrawaŭ hadzinnik u kštałcie siarednia-wiečnaho zamka s 3 chwigurkami, katoryje razyhrywali takuju groteskowuju scenku: kožnuju hadzinu dźwierački atčynialisia i wychodziŭ rycar z hitaraj (u hadzinniku ihrała muzyka). Paśla adčyniałosia ŭ wiersie wakonce, i praz jaho wysowywałasia dziawočaja hałoŭka. Urešci adčynialisia inšyje dźwiery i pajaŭlaŭsia starec s kijkom u ruce i hnaŭsia za uciekajučym ad jaho rycaram. Zatym chwigurki chawalisia, dźwiery i wakonce začynialisia i muzyka pierestawała ihrać.

Hety twor nie predstaŭlaje mnoha cikawaho z zeharmejstraŭskaho boku. Takich hadzinnikoŭ z dziejstwujučaj peryodyčna mašyneryjej možna pabačyć mnoha. Jon cikawy tolki, jak pierešaje rabota samawuka. Apošniaja-že rabota Soboleŭskaho — heta možna skazać swajho rodu *chef d'oeuvre*.

Žyčym našamu majstru udačy ŭ dalejšaj pracy.

F. O.

Z USIAHO KRAJU.

Litouski wiečar u Berlinie.

U toj aŭtorak u Berlinie ŭ haścinicy „Adlon“ adbyŭsia litoŭski wiečar. Člen litoŭskaj krajowaj rady, Smetona, apawiedaŭ ab ucisku rasiejskim uradam litoŭskaho ruchu, jaki mieŭ na meci ratawać litoŭski narod ad sławianizacii. Nadziei litwinoŭ na budučynu apraŭdany wajnoj. Pramoŭca dzialiŭ Litwu na paŭnočnuju praŭdziwuju Litwu, katoraja abnimaje huberni Kowienskuju, Suwalskuju i Wilenskuju, i na druhuju čaść jaje — Biełastoččynu i Hrodzienščynu. Ad stalicy ŭ Wilni Litwa nikoli nie adstupicca. Litoŭskaja rada Litwy na čyslenych zahraničnych konferencijach pryznana za najwyšejšuju ustanowu litoŭskaho narodu. Litwiny spadziejucca na Niamieččynu, katoraja adna može wyratawać uciskany narod.

Paśla pramowy uzniałasia dyskusija.

Tajny rajčy Sering horača witaŭ litwinoŭ. Uwieś niamiecki narod spatkaje litwinoŭ pa-pryjacielsku, bo zadača Niamieččyny — wystupać na ŭschodzi, jak aswabadzicielka.

Tajny rajčy Delbryk spytaŭsia, čy litwiny mohuć mieć pretensiju na Wilniu.

Smetona ŭ haračaj pramowie baraniŭ litotoŭskije pretensii na Wilniu.

Ukrainiec Trylowskij, člen aŭstryjackaho parlamenta, nazwaŭ Ukrainu naturalnaj sajuznicaj Litwy, mety kataraj zhodliwy z metami Ukrainy.

Člen pruskaho sejmu, litoŭski deputat Gagałat, zajawiŭ, što ni adnamu pruskamu litwinu nia pryjdzie ŭ haławu dumka adarwacca ad Prusaŭ i pryłučycca da nowaj Litwy.

Člen niamieckaho parlamentu, socyalist Dawid, mowiŭ, što tolki socyalistyčna polityka zniščyć praciŭnaści ŭ uschodniaj problemie. Heta adnosicca nia tolki da litwinoŭ, ale i da ŭsich inšych narodaŭ u chodu.

Kurlandzkaja konferencija.

Haława kurlandzkaho šlachockaho kamiteru, kn. Liwen, apawieščaje što s pazwaleńnia niamieckaj ułaści 27 listapada adbudziecca ahulnaja konferencija kurlandzkaho šlachockaho kamitetu, na katoruju prosiać usich členaŭ kurlandzkaj šlachty ŭ miežach okupacii swajej asobaj, ci s pieredačaj hołasu druhoj asobie.

HRODNIA. Kab zbierahčy aświatleńnie, wiačornyje hadziny pracy ŭ uprawie kasujucca. Uprawa ciapier pracuje kožyn dzień biez pierarywu ad 8 da 3 hadz.

HRODNIA. Dahetul žycharom našaho miesta treba było samym iści ŭ miestowy urad płacić padatki. Ciapier miestowy ŭrad, widać, s pryčyny nieŭdačnaj praktyki, pastanawiŭ pasyłać specyalnych uradnikoŭ da žycharoŭ da chaty brać padatki.

HRODNIA. Nowyje chlebnyje karty ŭ našym mieści adznačywajucca swaim artystyčnym rysunkam. Praŭda, miestowy urad, zakazywajučy ich, ki-

Ab narodnaj pieśni.

(Hladzi „Homan“ № 91—183).

Najbahaciejšy addzieł narodnaj biełaruskaj sławiesnaści tworać pieśni. Što da charaktaru ich zmiestu možna pieśni padzialić na:

1. *Mityčnyje i abradowyje*, jakije wiažucca s porami hodu i prypadajučymi u ich światami abo rabotami, naprykład: kaladki, ščedroŭki, wieśnianki, wialikodnyje, kupalskije, žniŭnyje, chreśbinnyje, wiasielnyje i panlaboščyckije.

2. *Histaryčnyje i wajackije*, u jakich apiewajucca asobnyje zdareńnia i historyčnyje asoby abo prost zdareńnia i nastroi z wajennaho bytu, nie zwiazanyje ni z časam, ni z miejscam.

3. *Siamiejnyje i hramadzianskije*, jakije wiažucca s siamiejnym i hramadzianskim bytam našych sielan.

4. *Žartaŭliwyje i prypieŭki*, słužačyje dzieła hožaj razryŭki i da tancoŭ.

5. *Pryhonnickije pieśni*, astaŭšyjesia ŭ narodzie s časoŭ narodnaj niawoli—pryhonu.

Wielmi schožy pamiž saboj pieśni Kaladnyje i Wialikodnyje: u adnych i druhich temaj piesień służyć słaŭleńnie haspadara, apiewańnie jaho haspadarki, jaho statku i dastatku. Choć u ich nie apiewajucca histaryčnyje asoby, adnak u mnoha jakich z hetych piesień zusim wyrazna rysujecca kniažy byt staroj Biełarusi. Dzieła hetaho kaladnyje i wialikodnyje pieśni treba ličyć wielićalnymi pieśniami ŭ češć daŭnych hierojoŭ i kniazioŭ, i jany tworać pierachodnaje zwiano da histaryčnaho eposu, na što pakazywaje i ich forma biezpiarečna daŭnaja i narodnaja.

Mityčnyje pieśni s kalendarna-astronomičnaj asnowaj stanowiać astatki daŭnych relihijnych abradoŭ našych pradziedoŭ.

Wiasielnyje pieśni zajmajuć wydatnaje miejsco miž našymi abradowymi pieśniami. Wiasielnyje pieśni zachawali ŭ sabie spaminy ab daŭnym ustrojstwie siamji i siamiejnyje zwyčai. Pačatkowy letapisiec apawiedaje, što u biełaruskaho plemia Dreŭlan, nie było wiasielnaho abyčaju, a što „umyki wachu dziewic u wody». Hetym tłumačycca, što u narodnych našych wiasielnych pieśniach wiasielniki nazywajucca „družynaj“, znače wojskam, a swatańnie wyabražajecca łowami, abo wajnoj. Kali-ž opaśla nastali spakajniejšyje i kulturniejšyje časy, to daŭniejšy napad i hrabież staŭsia tolki symwołam, a pieśnia paetyčnaj prykrasaj. Dalejšaja stupienia razwićcia siamji u nas wyjaŭlajecca — kuplaj žonki, a hrabiežnik žanich płacić *wiano* (wykup) siamji. Wiano paśla stawałosia ŭłasnaściu žonki, jak abaspiečeńnie na prypadak śmierci muža; *pasah* dastawała žonka ad swajho rodu. Hetkim čynam u wiasielnych pieśniach i abradach zachawalisia spaminy ab formach daŭnaho siamiejnaho bytu

Z zanikam nacyonalna-dzieržaŭnaho žyćcia ŭ našym narodzie zamirali i jaho historyčnyje i hierojskije pieśni. Adsunutyj ad dzieržaŭnaho žyćcia narod mała-pamału zabywaŭ ab swaich hierojach, a razam s pamiaćciu ab ich zamirali i pieśni. Hetym tłomačycca toj fakt, što pamiž narodnych biełaruskich piesień redka sustrečajucca pieśni historyčnyje. Twarcami historyčnych piesień bywali zazwyčaj učaśniki krywawych trahiedzij minuŭščyny; heto dawodziać šyrokaje zazwyčaj apisańnie bitw, nazwańnie miejsc, dzie adbywalisia bitwy, i ŭsich padziej jakije byli pry tych zdareńniach.

Kali abradowyje pieśni biełaruskije adznačajucca wialikim bahaćciem u formie i mowie, to ješče bolšym bahaćciem mahuć pachwalicca našy liryčnyje pieśni. Z liryčnych piesień najbolej wadomy *prypieŭki* da tancoŭ. Prypieŭki majuć zazwyčaj stroha wydzieržany rytm, jaki wiažecca z rytmam daŭnych biełaruskich tancoŭ.

rawaŭsia n'a hetulki estetykaj, skolki žadańniem zrabić niemahčymym padrablańnie ich.

BIEŁASTOK. Na Lipowaj wul. 16 złodziei ŭleźli ŭ načy u skład i ukrali 5 centneroŭ świeč, mnoha dywanoŭ, materjałoŭ i waty. Wartaść ukradzienaho — bolš za 4.000 marak.

SUPRAŚL. Ab zakładzinach słaŭnaho tutejšaho bazyljanskaho manastyra jošč hetkaja lehienda.

Skora paśla prychodu ŭ naš kraj chryścijanstwa ŭ wakolicah, dzie ciapier staić cahielnia bar. Zachierta, manachi pačali budawać sabie sialiby, a tam, dzie staić ciapier manastyr, jany pabudawali dreŭlanuju kapličku. Kali jana zhareła, jany pierebralisia ŭ Haradok i tut klaštar byŭ kala 100 hadoŭ. Swarki z žycharami prymusili mnichoŭ pakinuć hetaje miesto i šukać nowaho dzieła zakładzin manastyra. Kab paznać wolu Hospada, mnichi puścili pa race Supraśli dreŭlany kryž. Kryž prybiŭsia da miejsca, dzie ciapier staić Supraśl — na tak zwanym „Suchim hrudzie". Tut i byŭ pabudowan manastyr.

Hetak kaže lehienda. A historyja apawiedaje, što klaštar pastawiŭ biełaruski mahnat, Aleksandar Chodkiewič, miž 1500—1511 hodami rukami tureckich i tatarskich pałonnych.

KALWARYJA. Tutejšaja počta abierniena ŭ pačtowuju ahienturu, katoraja prysłuchaje počtamtu ŭ Marjampoli.

DZIENCIOŁOŬKA, marjamposk. paw. 28 lipnia b. h. zhareło humno sielanina Antona Symonajtisa. Padazreńnie pało na haspadara Daŭgielu, katory nie raz hraziŭ padpalić susieda, z jakim swaryŭsia ŭžo dwa hady. Akružny sud, dapytaŭšy świedkaŭ, pryznaŭ, što heta byli pustyje hroźby, jakija časta pačuješ u našych wioskach, i apraŭdaŭ Daŭhielu ad abwinieńnia, pawodłuh katoraho jamu hraziła na mocy wajennych zakonaŭ kara śmierci.

NOWYJE SYNTOUKI. (Władysł. paw.) Haspadar Jazep Lingis za pabićcie starasty zasudžen suwałskim akružnym sudom na 3 miesiacy ŭ wastroh.

BOBTELE. Rabotnica Petronela Š. ukrała ŭ tetejšaho starasty ŭ wierašni hetaho hodu 400 rub., schawanyje, pad belkaj u humnie. Mirawy sud u Władysławowie zasudziŭ jaje na 3 miesiacy ŭ wastroh.

PUNSK. Hetymi dniami tut adkryta litoŭskaja škoła.

KOŬNA. Pry tutejšym litoŭskim Muzei na Paradnym placu ŭładžen addzieł štukarstwa s prawasłaŭnych carkwiej u našym kraju. Tamaka jošč mnoha wialikich i małych ikonostasoŭ, ikon, knih, carkoŭnaho načyńnia i t p. Niamieckaje upraŭleńnie ŭsie hetyje reču sabrało z u ich pakinutych świaščenikami prawasłaŭnych carkwiej kab zachawać ich ad źniščeńnia abo kraży. Kali wiernucca normalnyje warunki žyćcia, hetyje reču buduć wiernieny prawasłaŭnamu nasialeńniu.

HAZENFOT. Hetymi dniami tut prajšła redkaja u hetu paru hodu nawalnica. Piarun u adnym miejscy zrabiŭ dawoli wialikuju škodu.

MITAWA. Pa zahadu načalnika upraŭleńnia Kurland u Kurlandzkich narodnych škołach — niamieckich, łatyšskich i estonskich uwiedzien asobny wykład historyi Kurlandzii, a katoraj za rasiejskich časoŭ sumyśla zamaŭčywali.

RYHA. Tut utwaryŭsia sajuz kupcoŭ, paciarpieŭšych ad rabunkoŭ pry adstupleńni rasiejcoŭ. Pry pomačy palicii robiacca rewizii u ŭsich skupščykoŭ starych rečej i kradzienyje reču adbirajucca i wiertajucca waładzielcam. Rabota šybka jdzie ŭpiarod, i skora kamisija budzie razwiana.

RYHA. Lubek, emihranty s katoraho ufundawali Ryhu, wydaŭ niamieckamu pratestanckamu kamitetu ŭ Ryzie 68.000 marak na pomač biednym.

WIESTKI Z RASIEI.

WAŠYNGTON. Amerykanski ŭrad admowiŭsia pryznać prawicielstwo bolšewikoŭ.

KOPENHAGA. Pawodłuh wiestak s Pieciarburha, rasiejskije telehramy zahranicu nie prachodziać bolej praz anhlickuju cenzuru. Anhličanie, nazančenyje Kierenskim za kiraŭnikoŭ roznych ustanoŭ, skinuty sa swaich miejsc. Lenin zajawiŭ Bukanenu, što dzieła swajej ułasnaj karyści jon pawinien ustrymacca i nie miešacca ŭ unutrenyje sprawy Rasiei.

Usierasiejski zjezd rab. i sałd. pasłaŭ Puankare i Llojdu Džordžu telehramy z žadańniem, kab byli pasłany da chaty rasiejskije wojski, jakije stajać na francuskim i makiedonskim frontach. Apryč taho ŭradam Anhlii i Francii predłoženo ŭzjać nazad prysłanych u Rasieju instruktaroŭ.

LONDON. «Daily News» danosić s Pieciarburha:

Ab wojsku Kierenskaho nowych wiestak nima. Na akrainach Pieciarburha pabudowany akopy. Łatyšskaje wojska, jakoje staić na staranie tymčasowaho uradu, zaniało adnu stanciju na Finlandzkaj čyhuncy ŭ 30 wierstach ad Pieciarburha.

LONDON. (Reŭter). Sa Štokholmu s peŭnaj krynicy (anhlickaje pasolstwo, Red. «Hom.») pryjšła telehrama, ŭ katoraj haworycca, što Kierenskij zaniaŭ ciapier blizka ŭwieś Pieciarburh. Maskwa — hłaŭnaje kwatera tymčasowaho uradu. Staronniki Lenina dzieržacca tolki ŭ niewialikaj čaści Pieciarburha. U ia Rasieja ŭ rukach tymčasowaho uradu. Kazaki razbili „čyrwonuju hwardaju".

KOPENHAGA. S Pieciarburha nakazujuć, što Sibir abjaŭlen niezaležnym, a byŭšyj car Mikałaj abjaŭlen za S.-birskaho impieratara.

Z usiaho świetu.

CIURYCH. Z Rymu pawiedamlajuć, što ŭ Watykanie žduć nowaho mirnaho predłažeńnia Papieža.

PARYŽ. (Hawas). **Parlament.** Roznyje deputaty padajuć zapros ab unutrenaj palitycy. Minister prezydent žadaje, kab hetyje zaprosy byli adłoženy na paśla konferencii sajuźnikoŭ. Parlament pierewahaj 277 hałasoŭ proci 186 adkinuŭ žadańnie ministra-prezydenta. Usie ministry pry wialikim šumie pakinuli salu zasiedańnia.

PARYŽ. (Hawas). Paśla zakryćcia zasiedańnia parlamentu ministerstwo wyjšło ŭ adstaŭku.

BERLIN. (W.T.B.). Za namieśnika impierskaho kanclera impieratar naznačyŭ tajnaho rajčaho—Frydrycha v. Fajjera, člena pastupowaj partyj ŭ Rejchstagu.

BAZEL. Jak pišuć hazety, u Glasgo i Birmingamie u apošnim časi iznoŭ uznialisia razruchi i rabotnickije zabastoŭki. U Wallisie zabastawało kala 100.000 kapalnianych rabotnikoŭ.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia

12 XI Zachodni teatr:

Miejscowyje nastupleńnia anhličan na poŭnočnym zachodzi ad Pašendala adbity.

Na uschodnim teatry i Makedonskim fronci — ciež pieramien.

Italjanski teatr:

Pry Longarone, ŭ dalinie wierchniaho ciačeńnia Pjawe, my adrezali darohu adstupaŭšym worahàm. Paddalisia 10.000 italjancoŭ s čyślenymi harmatami i bahata wajennaho materjału. Našy wojski, jduču uzdoŭž Pijawe, dajšli da Feltr.

U kastryčniku worahi na niamieckich frontach utracili 9 prywiaznych łatučych šaroŭ i 244 samaloty, ŭ tym 149 za našym frontam.

My utracili 67 samalotaŭ i 1 łatučy šar.

13.XI Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Pad wiečar uzmacawaŭsia ahoń pry Diksmujden i na niekatorych adrezkach raniejšych bitw.

Front niamieckaho Našlednika: Na poŭnačy ad Bryjer niespadziewanaj napaściu my ŭziali pałonnych i kulemioty. Na uschodnim bierazi Maasu ahoń artyleryi ŭ dzień byŭ ažyŭleny.

Uschodni teatr.

Na poŭdni ad darohi Ryha-Pieciarburh našy warty adkinuli nastupleńnie rasiejskaho atradu.

Italjanski teatr:

U wakolicach «Siami hramad» my zdabyli šturmam Monte Longara, a miž dalinami Sugana i Cismon — pancyrny fort Leone i Cima Di Lan-Froncazo ŭ našych rukach.

14 XI. Zachodni teatr.

U Flandryi ahoń artyleryi k apčeŭ pry Diksmuden i na poŭnačy ad Pašendala.

Na uschodnim teatry i makiedonskim fronc. — ničoha wydatnaho.

Italjanski teatr:

U wakolicach «Siami hramad» našy wojski zdabyli šturmam zasypany je śnieham italjanskije pazycii na ŭschodzi ad Asiago i pancyrnyje akopy na Monte Lisser. Primolano i Feltr — u našych rukach.

Kala wajny.

LONDON. B. hłaŭnakamandujučyj lord Frenč u adnej pramowie skazaŭ: „Najbolš niespadziewanaja ŭ hetaj wajnie reč—heta zdareńnia ŭ paŭnočnaj Italii. Ale wy pawinny ličycca i z jašče wialikšaj niespadziewankaj: wysadkaj worahoŭ u Anhlii".

LONDON. U nižniaj Pałaci Bonar Loŭ zajawiŭ, što dzieła jednaści wajennych operacij Anhlii, Francii i Italii utworena wajennaja rada, jakaja budzie zasiedać u Wersali prynamni raz u miesiac. Na jej buduć prezesy ministroŭ i pa adnym wajennym specyjališcie ad kožnaj dzieržawy.

Na bankiecі, dadzienym haławoj francuskaho parlamentu Llojdu Džordžu, apošni skazaŭ:

«Tolki niedastača jednaści ŭ władzieńni nami wajny zatrymało dahetul naš tryumf. Francija, Anhlija Italija i Rasieja wiali čatyre wojny, a nie adnu. Jednaść władzieńnia wajny skaracić jaje. I kali nawat pakinuć nadzieju na Rasieju, čaho, adnak, rabić nielha, — dyk i tady wiera ŭ akančacielny tryumf sajuźnikoŭ nie asłabieje.

LONDON. (Reŭter). U nižniaj Pałaci prynіat prajekt zakona ab utwareńni łatučaho flota, niezaležnaho ad suchaputnaj armii i marskoha flota.

BERLIN. (W.T.B.). S pryčyny ŭdač u Italii čysło ŭziatych nami pałonnych pierajšło za 2 miljony.

BERLIN. (W.T.B.). 10 listapada niamiecki impieratar wyjechaŭ na italjanski teatr.

BERLIN. (W.T.B.). U Anhlickim kanali niamieckije padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 13.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki ŭ pojasie błokady zatapili iznoŭ 16.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). Nowyje ŭdačy padwodnych łodak nawakoł Anhlii — 17.000 tonn.

Zdareńnia u Italii.

BERN. Nia hledziačy na poŭnaje zakryćcie italjanskaj hranicy, dachodziać wiestki ab surjoznych zdareńniach u Milanie. Užo 27 kastr. hramady kabiet zrabili na wulicach demonstracyju s klikami: mira i chleba! 28-ho u šmat jakich miejscach u rabotnickich kwartałach byli wywieśeny čyrwonyje štandary. Zabastawali tramwajnyje słužačyje. Drukarniu „Secolo" narod zdabyŭ šturmam i papsawaŭ mašyny. Tady na wulicy byli wysłany francuskije sałdaty—negry.

RYM. Karol i členy uradu zwiarnulisia da narodu z adozwaj, klіčučy pieraniaści ciažkije spraby, wypaŭšyje na dolu Italii. Usie miejscy razryŭki ŭ Rymie pazakrywany.

ŽENIEWA. Pawodłuh wiestki „Jornal de Genewe", pačałasia ŭžo ačystka ita jancami Wenecii.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak t nniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi“ literami.

Nawukowyje dastupnyje dla usich.

Cena rub. kp.

bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biograficzny narys R. Zemkewicza . . . . . — 20
Praktycznyje rady ab harodnictwie . . . . . — 7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі . . . . . — 15
bis Cukier, W. Trojcy . . . . . — 3
bis Hutarki ab haspadarcy . . . . . — 3
bis Jak ratawać uzdutuju żywiołu . . . . . — 3
bis Jak baranicca ad chalery . . . . . — 1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli . . . . . — 5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii . . . . . — 3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta . . . . . — 60
Bł. Andrej Babola mučynik . . . . . — 5
Pčalina—żywiołka małaja a karyści daje mnoha . . . . . — 30
Як багацеюц чэскіе селяне . . . . . — 10
Як выбірецдэпутэтоў у Гас. Думу . . . . . — 3
Na darozi da nowaho žyćcia. A. Nowiny . . . . . — 20
Alkahol . . . . . — 3
Rady dla matak . . . . . — 3
Św. Jazafat Kuncewič . . . . . — 3
Našto biełarusam hazety . . . . . — 2
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi . . . . . — 10

Biełaruskije teatralnyje twory.

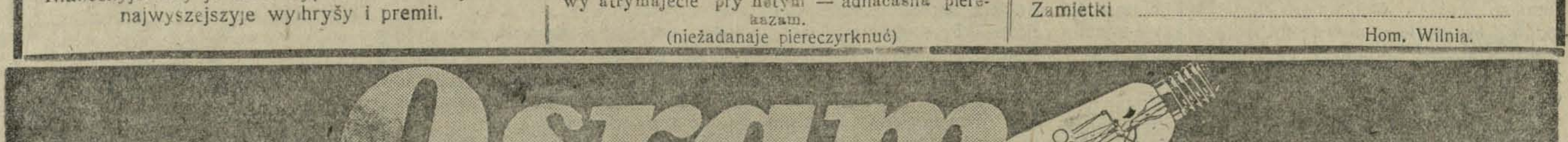
Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко . . . . . — 75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова . . . . . — 20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова . . . . . — 30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі . . . . . — 30
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго . . . . . — 35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях . . . . — 65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодзькаго . . . . . — 30
„Паўлінка“, камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы . . . . . — 70
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ . . . . . — 15
Betlejka . . . . . — 5

Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песенькі з нотамі . . . . . — 1
Biełaruskije pieśni z notami. I časć. Sabraŭ A. Hryniewič . . . . — 3
Biełaruskije pieśni z notami. II časć. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Zaziula . . . . . — 25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к. кожны голас . . . . . — 3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaho . . . . . — 10

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.

Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej